

29/07/2019

“Cusen per vendre”: el treball de les dones del S.XVIII i el canvi estructural

¿A què es dedicaven les dones a Espanya en el segle XVIII, abans que hi haguessin censos de població? Gràcies a aquesta investigació, s'ha descobert que un gran percentatge de dones treballaven en les manufactures (sobretot en les tèxtils) i en el servei domèstic, el que ha transformat la visió que es tenia fins ara de l'economia del passat i de l'estructura ocupacional a l'Espanya del segle XVIII.

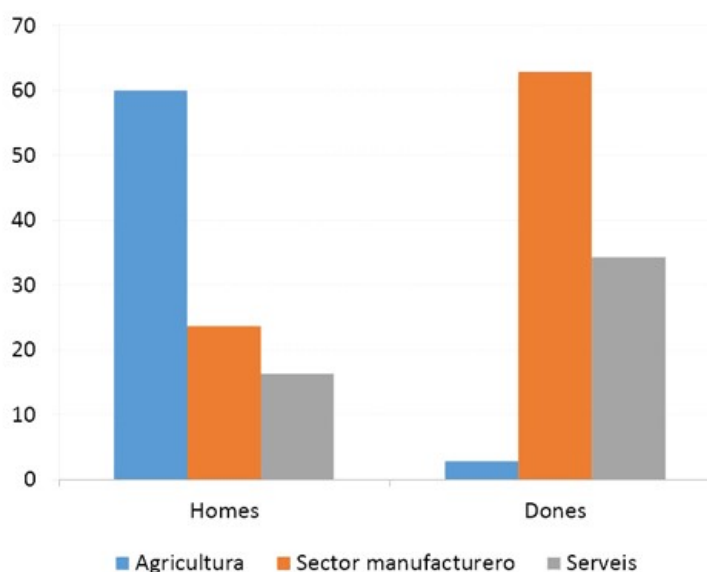
L'objectiu inicial d'aquesta investigació era reconstruir la taxa d'activitat de les dones a Espanya abans dels censos de població, cosa que sempre s'ha afirmat que no era possible per manca de fonts. La idea era utilitzar les declaracions dels caps de casa del cadastre d'Ensenada (1753) a la Corona de Castella (les declaracions dels cadastres de la Corona d'Aragó no s'han conservat). Un exemple seria la declaració de Maria Romero, vídua de Villarrobledo (Albacete):

Sóc de l'estat general, el meu ofici filar o fer mitja, la meva família es compon de la meva persona d'edat de seixanta anys; tinc tres filles, la primera es diu Joana Maria, de edat de trenta anys, la qual està servint a casa del liz.do don Pedro Vonilla, prevere d'aquesta vila; la segona, Antonia el seu ofici filar, la tercera Manuela, d'edat de vint anys, el seu ofici teixidora de barnussos i altres teles.

Hem buidat les declaracions de 22 localitats de cinc províncies, uns 45.000 individus, que ens han permès calcular una taxa d'activitat per als homes d'entre 78,2 i 92,5%, i de 32,3% per a les dones, encara que moltes més dones que les declarades per marits i pares tenien una ocupació remunerada. Per exemple, a Ajofrín (Toledo, 3.308 habitants), on segons les declaracions només el 25,3% de les dones en edat de treballar tenien una feina, a la pregunta de quants pobres hi havia a la localitat l'ajuntament contesta: "sols vuit, estant tot el món dedicat al filat de llana, especialment les dones, fins i tot les ancianes".

La investigació ens ha permès descobrir també que les ocupacions d'homes i dones eren molt diferents. Les dones treballaven sobretot en les manufactures tèxtils: filat i teixit de draps de llana i lli, lligues d'estam, mitges, puntes, vànoves, cintes, mocadors ... No era producció per a l'autoconsum familiar, com s'havia interpretat fins ara, sinó el treball del qual vivia en molts casos la família sencera: 'filar i altres hisendes de dones per guanyar de menjar'; 'Cusen per vendre'; 'Filadora per a la meva diària manutenció'; 'Fer mitja, de la qual em mantinc'; 'Viure de la meu pobre treball'; 'Fer mitges per a la nostra manutenció'...

La concentració de les dones en les manufactures i en el servei domèstic contrasta amb la dels homes en l'agricultura i en el transport. Aquest fort pes del sector industrial, que emprava al 23,6% dels homes i al 62,8% de les dones amb ocupació, qüestiona la visió tradicional de les economies pre-industrials i agràries. Pot resultar sorprenent que abans de la Industrialització a l'Espanya interior hi hagués una proporció tan alta de treballadores en el sector manufacturer, però s'entén quan recordem que la seva productivitat era molt baixa, perquè utilitzaven tècniques tradicionals i energia manual. A més, al XVIII la demanda urbana i exterior creix de manera intensa, a tot Europa, utilitzant mà d'obra rural i especialment femenina per aprofitar els seus baixos costos. El resultat és que hi havia més treballadores en la indústria abans de la Industrialització que quan aquesta es mecanitza, encara que eren molt més 'invisibles' en l'Estadística i l'anàlisi econòmica.

La conclusió de la investigació és que incorporar el treball de les dones transforma la nostra

visió de l'economia del passat: permet aflorar una gran quantitat d'ocupació fins ara ignorada; veure el pes d'activitats fins ara considerades menors; la important contribució de les dones a les economies familiars. I permet entendre la modernització econòmica d'una nova manera: les economies pre-industrials no eren tan agràries com pensàvem, sinó que una gran part dels seus treballadors estaven dedicats a les manufactures i els serveis. Només incorporant les dones a l'anàlisi, que eren les que es concentraven a les manufactures, podem entendre tot això.

Carmen Sarasua

Departament d'Economia i d'Història Econòmica

Universitat Autònoma de Barcelona

Carmen.Sarasua@uab.cat

Referències

[View low-bandwidth version](#)